

1. Η ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΑΠΟΨΗ

Μέσο: . . . . . ΑΠΟΨΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 14/12/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 14/12/2019

Σελίδα: 2

Η δική μας Αποψη

Αν για τον Βέλγο συγγραφέα Paul Carvel μία οικογένεια με τρία παιδιά θα έπρεπε να λέγεται... τρίαθλο, η ονομασία της χώρας με σχεδόν καθόλου παιδιά δεν είναι ούτε δυσεπίλυτος γρίφος, ούτε ευφυολόγημα. Είναι η Ελλάδα που συρρικνώνεται επικίνδυνα εξαιτίας της υπογεννητικότητας και η οποία, στο όχι τόσο μακρινό όσο ακούγεται 2050, θα μετρά περί τα 8.000.000 κατοίκους, όταν το κοντέρ της τελευταίας απογραφής του 2011 είχε «γράψει» σχεδόν 11 εκατομμύρια ψυχές.

Η δυσοίωνα στατιστική που μάθαμε από τα στόματα των ομιλητών διάλεξης που διοργάνωσε προ ημερών το Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος αγγίζει τα όρια της γενοκτονίας, αν αναλογιστεί κάποιος ότι από το 2012 μέχρι σήμερα το ισοζύγιο γεννήσεων είναι μόνιμα αρνητικό, δηλαδή έχουμε περισσότερους θανάτους από ό,τι γεννήσεις. Με τέτοια τάση που η Ελλάδα είχε να δει από τα χρόνια της Κατοχής, δεν μπορεί παρά να αναχθεί το δημογραφικό σε μείζον εθνικό ζήτημα, ίσως μεγαλύτερο από το στοίχημα της οικονομικής ανάπτυξης ή της απόκρουσης των τουρκικών απειλών.

Το κώνειο του δημογραφικού

Ο παραπάνω καθοδικός ρυθμός μείωσης του πληθυσμού, σε συνδυασμό με το 1,35 που ήταν το 2017 ο ολικός δείκτης αναπαραγωγής των Ελληνίδων (σ.σ. ο αριθμός των παιδιών που αποκτά κάθε γυναίκα στη διάρκεια της αναπαραγωγικής ηλικίας της) δημιουργούν ένα δυστοπικό κοκτέιλ που θα μετατρέψει την Ελλάδα σε χώρα γερόντων, με το 36% των κατοίκων της να είναι το 2050 άνω των 65 ετών! Για να υπάρχει ένα μέτρο σύγκρισης το αντίστοιχο ηλικιακό ποσοστό ήταν μόλις 6% στη δεκαετία του '70 και μεταξύ 18%-20% σήμερα.

Δεν είναι, λοιπόν, υπερβολή όταν λέμε ότι το δημογραφικό παίρνει εθνικής σημασίας διαστάσεις, αφού οι συνέπειές του είναι πολυδιάσπατες. Χαρακτηριστικότερη αυτή που θα επέλθει στο ασφαλιστικό-συνταξιοδοτικό σύστημα, όπου η αισθητή μείωση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού θα αυξήσει τα ελλείμματα στο ασφαλιστικό, με επακόλουθο είτε τη μείωση των συντάξεων (για να ισοφαριστεί η έλλειψη επαρκών εισφορών) είτε την αύξηση των ορίων ηλικίας (για να μετατεθούν δημοσιονομικά οι καταβολές) ή στο χειρότερο σενάριο την εφαρμογή και των δύο επιλογών μαζί.

Αυτονόητα, χωρίς εισφορές των παραγωγικών ατόμων είναι πρακτικά αδύνατο να σπριχτεί συνολικά η έννοια του κράτους πρόνοιας, ενώ δίκως τη φυσική παρουσία περίπου 400.000 νέων αναπαραγωγικής ηλικίας που έχουν μεταναστεύσει εκτός συνόρων από το πικ της οικονομικής κρίσης το 2011 μέχρι σήμερα, γίνεται δυσχερής ακόμη και η επάνδρωση κρατικών δομών, με ό,τι αυτό συνεπάγεται και σε επίπεδο εθνικής ασφάλειας.

Οι λύσεις δεν είναι ούτε εύκολες, ούτε γρήγορες και σε καμία των περιπτώσεων δεν μπορεί να είναι εμβλωματικές. Καλά τα επιδόματα-μπόνους για τη γέννηση παιδιών, καλές και οι μειώσεις του ΦΠΑ στα βρεφικά είδη, αλλά απέχουν πολύ από μία εθνικά σχεδιασμένη μακρόπνοη πολιτική, που όπως γίνεται διεθνώς θα στοχεύει π.χ. στη διασφάλιση των εισοδημάτων, στην άμεση αποζημίωση για το οικονομικό κόστος των παιδιών, σε υποστηρικτικές δράσεις ανάπτυξης για την πρώιμη παιδική ηλικία. Σε κάθε άλλη περίπτωση, θα συνεχίσουμε να πίνουμε το κώνειο του δημογραφικού ώσπου να επέλθει το μοιραίο, από το οποίο δεν θα υπάρχει επιστροφή...

2. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ

Μέσο: . . . . . ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 14/12/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 14/12/2019

Σελίδα: 10

THE DEMOGRAPHIC CRISIS IN GREECE A powder keg obstructing prosperity?

Founding sponsor:
Eurolife ERB
INSURANCE GROUP
A FAIRFAX Company

In association with
HOPE
genesis
A study on the
Economic and
Social Impact of
Immigration in
Greece
www.hopeproject.org

The Economist
EVENTS

Μετανάστες και Δημογραφικό

Γράφει ο
Δημήτρης Παπαγεωργίου

Στην χώρα το Δημογραφικό πλέον αναγνωρίζεται ως πρόβλημα. Αυτό ως γεγονός είναι καλό καθώς αναδεικνύει το ότι υπάρχει μια σαφής προσπάθεια να αντιμετωπισθεί. Ο δρόμος προς την κόλαση όμως λέγεται ότι είναι στρωμένος με αγαθές προθέσεις. Και κόλαση - για κάποιους τουλάχιστον - στην οποία οδηγείται το έθνος μας λόγω του δημογραφικού μαρασμού του, είναι η αντικατάσταση των Ελλήνων από πληθυσμούς από την Ασία και την Αφρική. Γι' αυτό και προσωπικά χάρηκα όταν είδα την ομιλία του Προέδρου της Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλου, σε συνέδριο για το συγκεκριμένο θέμα, που οργανώσε το Economist. Και μου άρεσε η διάγνωση του προβλήματος που έκανε ο Προκόπης Παυλόπουλος σημειώνοντας: Η Χώρα μας, η Ελλάδα, κατέχει, δυστυχώς, "τα σκήπτρα" σε αυτή την δυσμενή εξέλιξη του Δημογραφικού Προβλήματος λόγω υπογεννητικότητας αλλά και άλλων αιτιών. Είναι ενδεικτικό ότι ο Συγχρονικός Δείκτης Γονιμότητας ακολουθεί, μετά το 1981, μια διαρκώς εστινόμενη φθίνουσα πορεία. Ενώ στην ήδη υπάρχουσα υπογεννητικότητα ήλθε να προστεθεί, μέσα στα προηγούμενα χρό-

νια της βαθιάς οικονομικής κρίσης, η μετανάστευση εκατοντάδων χιλιάδων νέων Ελλήνων, ιδίως σε Χώρες του Δυτικού Κόσμου, προς αναζήτηση και εύρεση πιο ευνοϊκών συνθηκών διαβίωσης και ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους. Οι αμειλικτοι αριθμοί αποδεικνύουν ότι μεταξύ 2011 και 2015 ο πληθυσμός της Ελλάδας μειώθηκε από 11,2 σε 10,8 εκατομμύρια. Επίσης, οι, καταφανώς δυσοίσιμες, προβλέψεις των δημογραφικών μας εξελίξεων οδηγούν στην εκτίμηση ότι ως το 2050, ο συνολικός πληθυσμός της Ελλάδας θα μειωθεί περαιτέρω, για να φθάσει στα 10 ή, ακόμη, και στα 8,3 εκατομμύρια. Πολύ λιγότερο όμως μου άρεσε μια δέση μετρήτων που πρότεινε ο Προκόπης Παυλόπουλος σχετικά το πώς θα αντιμετωπισθεί αυτό το πρόβλημα. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, χήτησε να διαμορφώσουμε στην Ελλάδα ένα κλίμα αποτελεσματικών κινήτρων επανόδου και όλων εκείνων των Ελλήνων, οι οποίοι και για άλλους λόγους, κατά τα χρόνια πριν την οικονομική κρίση, έφυγαν και διέπρεψαν στο Εξωτερικό, είτε επιστημονικά είτε και επαγγελματικά. Με άλλες λέξεις οι Ελλάδα πρέπει να γίνει ελκυστική ως τόπος διαβίωσης και καταξίωσης των υπό την ευρεία έννοια Πολιτών της, έτσι ώστε να έχουν κάθε λόγο επανάκαμψης." Μέχρις εδώ όλα καλά. Ποιός δεν θα ήθελε να επιστρέψουν οι Έλληνες. Όμως

συνεχίζει ο κ. Παυλόπουλος λέγοντας: Ένα τέτοιο κλίμα θα προσελκύσει στην Ελλάδα και πολίτες άλλων Χωρών, ιδίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι δεν θα βλέπουν την Χώρα μας ως χώρο απλής επιβίωσης ή και ενδιάμεσο σταθμό για την μετάβασή τους άλλες, πιο ελκυστικές Χώρες. Αλλά, όπως αντιθέτως, ως Χώρα προορισμού, η οποία τους επιτρέπει και ν' αναπτύξουν την δική τους προσωπικότητα και να προσαρμοσθούν πλήρως στην Ελληνική Κοινωνία, συμβάλλοντας, από κοινού με τους Έλληνες, στην πρόοδο του Ελληνικού κοινωνικού και οικονομικού γίνεσθαι. Εδώ υπάρχει χοντρό πρόβλημα. Ειδικά όταν δεν ακούγεται από κάποιον τύπο της άκρας αριστεράς, αλλά από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Γιατί έτσι πλέον η χώρα αντιμετωπίζεται ως "χώρος". Και το έθνος αντιμετωπίζεται ως "πληθυσμός". Ας αφήσουμε στην άκρη τα όσα λέει περί "ιδίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης" ο κ. Παυλόπουλος, γιατί αυτό δεν συμβαίνει παρά σε κάποιες περιπτώσεις συνταξιούχων. Αυτοί που έρχονται από άλλες χώρες, είναι κυρίως οι μετανάστες. Και επί χρόνια ακούγεται η θεωρεία για τους μετανάστες που θα λύσουν το δημογραφικό. Στην ιστοσελίδα του ΟΗΕ υπό τον τίτλο "Μετανάστευση Αντικατάσταση: Είναι η λύση για τους μειούμενους και τους γηρασκόντες πληθυσμούς;" αναφέρονται

τα εξής: "Οι προβλέψεις των Ηνωμένων Εθνών δείχνουν ότι κατά τα επόμενα 50 χρόνια οι πληθυσμοί σχεδόν όλων των χωρών της Ευρώπης καθώς και της Ιαπωνίας θα αντιμετωπίσουν μείωση και γήρανση. Οι νέες προκλήσεις των φθινοπύλων και γηρασκόντων πληθυσμών απαιτούν εκτεταμένες επανοξιολογήσεις πολλών καθιερωμένων πολιτικών και προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την διεθνή μετανάστευση. Εστιάζοντας σε αυτές τις δύο εντυπωσιακές και κρίσιμες τάσεις του πληθυσμού, η έκθεση εξετάζει την μετανάστευση αντικατάστασης για 8 χώρες με χαμηλή γονιμότητα (Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Νότια Κορέα, Ρωσία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ) και 2 περιφέρειες (Ευρώπη και Ευρωπαϊκή Ένωση). Η μετανάστευση αναφέρεται στην διεθνή μετανάστευση που θα χρειαζόταν μία χώρα για να αντισταθμίσει την μείωση του πληθυσμού και την γήρανση του πληθυσμού λόγω χαμηλών ποσοστών γονιμότητας και θνησιμότητας". Τι εξετάζει εν ολίγοις αυτή η μελέτη του ΟΗΕ; Εξετάζει σενάρια αντικατάστασης γηγενών πληθυσμών από πρόσφυγες, μετανάστες κ.α. με στόχο - απ' όσα αντιλαμβάνεται ο γράφων τουλάχιστον - να μην καταρρεύσουν οικονομικά οι χώρες που υποφέρουν από δημογραφική γήρανση. Συμφωνεί άραγε ο κ. Παυλόπουλος και λέει αυτά που λέει;

3. ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΝ ΚΛΕΙΝΕΤΑΙ ΣΕ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Μέσο: . . . . . ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 14/12/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 14/12/2019

Σελίδα: 1

Σ Χ Ο Λ Ι Ο | ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Το δημογραφικό δεν «κλείνεται» σε συνέδρια

«**Ε**χω πέντε χρόνια να πουλήσω πιπίλα μωρού», ομολογεί ιδιοκτήτης κεντρικού φαρμακείου, πυκνοκατοικημένης γειτονιάς της Αθήνας. Και τα επίσημα στοιχεία ενισχύουν την εμπειρική παρατήρηση του επαγγελματία, δίνοντας σε μια απλή διαπίστωση την ταυτότητα του εφιαλτικά επείγοντος. Σε χθεσινό δημοσίευμα της «Κ», με αφορμή συνέδριο (του Economist σε συνεργασία με τη HOPEgenesis), υπογραμμίζεται ότι στην Ελλάδα, για όγδοη συνεχόμενη χρονιά, ο αριθμός των γεννήσεων είναι μικρότερος από τον αριθμό των θανάτων. «Μόνο μεταξύ 2011 και 2015 ο πληθυσμός της χώρας μας μειώθηκε από 11,2 σε 10,8 εκατομμύρια», και οι προβλέψεις είναι ότι θα βαίνει μειούμενος. Ταυτόχρονα, από 2,4 παιδιά στο παρελθόν σήμερα γεννιούνται 1,35 παιδιά ανά γυναίκα. Το πρόβλημα της γήρανσης και υπογεννη-

τικότητα απλώνεται σε ολόκληρη την Ευρώπη, επηρεάζοντας τις εργασιακές σχέσεις, το ασφαλιστικό, την οικονομία γενικότερα. Και αν απομακρυνθούμε από τη δική μας ήπειρο, την ίδια αγωνία μοιράζονται και οι Ιάπωνες, βλέποντας τις γεννήσεις να μειώνονται (το ποσοστό γονιμότητας ήταν 1,43% το 2017) ενώ το 28% του πληθυσμού της χώρας είναι άνω των 65 ετών. Εκτός από τις εθνικές στρατηγικές που, αυτονόητα, οφείλει να αναπτύξει κάθε χώρα, τις εσωτερικές πολιτικές συναινέσεις, που απαιτούνται σε θέματα πολύ σοβαρά (αμφιβάλλουμε ότι το δημογραφικό ανήκει σε αυτήν την κατηγορία;), τις αναγκαίες διακρατικές συνεργασίες, υπάρχει και κάτι ακόμη: μια παράμετρος που δηλώνει τεκτονικές αλλαγές μέσα στις κοινωνίες καθώς οι σχέσεις των ανθρώπων αλλάζουν, οι «παραδοσιακές»

οικογένειες δύσκολα συγκροτούνται και εύκολα διαλύονται, η ευθύνη και η δέσμευση για την απόκτηση ενός παιδιού προϋποθέτουν επιθυμίες και δεξιότητες που διαρκώς μετατοπίζονται. Μαζί με την ενίσχυση των πολιτικών λύσεων (όπως, προσέλκυση ανθρώπων από άλλες χώρες του κόσμου), οφείλουν να στηρίζονται στη μικροκλίμακα της καθημερινότητας οι προσπάθειες όσων αναλαμβάνουν το ρίσκο να φέρουν στον κόσμο μια νέα ύπαρξη ή να την υιοθετήσουν και να τη μεγαλώσουν (και εδώ συμπεριλαμβάνονται και τα ομόφυλα ζευγάρια). Γι' αυτό, στο περιβάλλον του καθενός μας, τα τελευταία χρόνια, μοιραζόμαστε ενισχυμένα(!) τη χαρά ενός συναδέλφου που μόλις έγινε πατέρας ή ενός φίλου που περιμένει με αγωνία να ακούσει, για πρώτη φορά, στον υπέρηχο την καρδιά του εμβρύου.